

TARTALOM

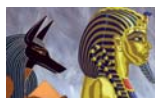
E L S Ő S Z Í N T E R E M T É S 8

M Á S O D I K S Z Í N É D E N K E R T 16

H A R M A D I K S Z Í N J É G K O R S Z A K 36

N E G Y E D I K S Z Í N K Ó É S H O M O K 50

Ö T Ö D I K S Z Í N D É M O N K R Á C I A 68

H A T O D I K S Z Í N H E R C U L E S A V Á L A S Z Ú T O N 96

H E T E D I K S Z Í N E G Y J O T T Á N Y I T S E M ! 114

N Y O L C A D I K S Z Í N M I N D E N O L Y S Ő T É T 152

K I L E N C E D I K S Z Í N A F O R R A D A L O M 170

T I Z E D I K S Z Í N T Ö B B F É N Y T ! 190

T I Z E N E G Y E D I K S Z Í N Ó F O R T U N A ! 200

T I Z E N K E T T E D I K S Z Í N F A L A N S Z T E R 250

T I Z E N H A R M A D I K S Z Í N A Z Ű R 282

T I Z E N N E G Y E D I K S Z Í N C S E N D , H Ó , H A L Á L 290

T I Z E N Ö T Ö D I K S Z Í N É B R E D É S 300

E L S Ő   S Z Í N

***

[A MENNYEKBEN. AZ ÚR DICSTÓL KÖRNYEZETTEN TRÓNJÁN. ANGYALOK SEREGE TÉRDEN.
A NÉGY FÓANGYAL A TRÓN MELLETT ÁLL. NAGY FÉNYESSÉG.]

ANGYALOK KARA   Dicsőség a magasban Istenünknek,
Dicsérje őt a föld és a nagy ég,
Ki egy szavával híva létre mindent,
S pillantásától függ ismét a vég.
Ő az erő, tudás, gyönyör egésze,
Részünk csak az árny, melyet ránk vetett,
Imádjuk őt a végtelen kegyért, hogy
Fényében illy osztályrészt engedett.
Megtestesült az örökös nagy eszme,
Im, a teremtés béfejezve már,
S az Úr mindentől, mit lehelni enged,
Méltó adót szent számolyára vár.

AZ ÚR   Be van fejezve a nagy mű, igen.
A gép forog, az alkotó pihen.
Év-millióig eljár tengelyén,
Míg egy kerékfogát ujítani kell.
Fel hát, világim véd-nemtői, fel,

M Á S O D I K   S Z Í N

**

[A PARADICSOMBAN. KÖZÉPEN A TUDÁS ÉS AZ ÖRÖK ÉLET FÁI. ÁDÁM ÉS ÉVA JÖNEK, KÜLÖNFÉLE ÁLLATOK SZELID BIZALOMMAL KÖRNYÉKEZIK ŐKET. AZ ÉG NYÍLT KAPUJÁN DICS (GLÓRIA) SUGÁRZIK ELŐ, S ANGYALI KAROK HALK HARMÓNIAJA HALLIK. VERŐFÉNYES NAP.]

ÉVA   Ah, élni, élni: milly édes, mi szép!

ÁDÁM   És úrnak lenni mindenek felett.

ÉVA   Érezni, hogy gondoskodnak felőlünk,
És mindezért csupán hálát rebegnünk
Ahhoz, ki nyújtja mind e kéjeiket.

ÁDÁM   A függés, látom, életelv neked. –
Szomjúzom, Éva, nézd, mi csábosan
Néz e gyümölcs ránk.

ÉVA   Majd szakítok egyet.

AZ ÚR SZAVA   Megállj, megállj, egész földet neked
Adám, csak e két fát kerüld, kerüld,
Más szellem óvja csábgyümölcseit,
S halállal hal meg, aki élvezi. –
Amott piroslik a szőlőgerezd,
Ott enyhe árnyék kínál nyugalommal,
Ragyogó délnek tikkasztó hevében.

H A R M A D I K   S Z Í N

**

[PÁLMAFÁS VIDÉK A PARADICSOMON KÍVÜL. KIS DURVA FAKALIBA. ÁDÁM CÖVEKEKET VER LE KERÍTÉSÜL. ÉVA LUGAST ALKOT. LUCIFER.]

ÁDÁM   Ez az enyém. A nagy világ helyett
E tér lesz otthonom. Bírok vele,
Megvédek azt a kártevő vadaktól
És kényszerítem nékem termeni.

ÉVA   Én meg lugost csinálok, éppen olyat
Mint az előbbi, s így körénk varázslom
A vesztett Édent.

LUCIFER   Vajh, mi nagy szavat
Mondottatok ki. A család s tulajdon
Lesz a világnak kettes mozgatója,
Melytől minden kék s szín születni fog.
És e két eszme nő majd szüntelen,
Amíg belőle hon lesz és ipar,
Szülője minden nagynak és nemesnek,
És felfalója önnön gyermekének.

ÁDÁM   Rejtélyeket beszélsz. Igérted a
Tudást, az ösztön kénjéről lemondtam

NEGYEDIK SZÍN

**

[EGYIPTOMBAN. ELŐL NYÍLT CSARNOK. ÁDÁM MINT FÁRAÓ, FIATALON, TRÓNON ÜLVE, LUCIFER MINT MINISZTERE; TISZTELETTELJES TÁVOLBAN, FÉNYES KÍSÉRET. A HÁTTERBEN RABSZOLGÁK EGY GÚLA ÉPÍTÉSÉN DOLGOZNAK, KORBÁCCSAL RENDET TARTÓ FELÜGYELŐK ALATT. TISZTA NAP.]

LUCIFER Felséges úr! aggódva kérdi néped,
Mely elvérezni boldog lenne érted,
Vajon mi az, mi a nagy fáraót
Nem hagyja trónja váncosán pihenni?
Mért áldozod fel a nap kéjeit,
Az éjnek édes álmoképeit,
És nem bizod gondját nagy terveidnek
A rabszolgára, akit az megillet,
Midőn már úgyis a széles világon
Minden dicsőség, úralom tiéd
S a kék, mit ember elviselni bír. –
Száz tartomány bő kincse mond urának,
Neked nyit kelyhet illatos virága
S édes gyümölcsöt csak neked növel.
Ezer hölgy keble sóhajtoz feléd:
A szőke szépség, lankadó szemével,

Ö T Ö D I K S Z Í N

**

[ATHÉNÉBEN. A KÖZTÉR, KÖZEPÉN SZÓNOKSZÉKKEL. AZ ELŐTÉREN OLDALVÁST NYÍLT TEMPLOM-CSARNOK ISTENSZOBROKKAL, VIRÁGFÜZÉREKKEL, OLTÁRRAL. ÉVA MINT LUCIA, MILTIADÉSZ HADVEZÉR NEJE, FIÁVAL, KIMÓNNAL, TÖBB SZOLGÁLÓTÓL KÍSÉRVE, KIK ÁLDOZATI TÁRGYAKAT VISZNEK, JÓ A TEMPLOM CSARNOKA FELÉ. A TÉREN RONGYOS NÉP ÁCSOROG. RAGYOGÓ REG.]

ÉVA Csak erre, erre, kedves kis fiam.
Nézd, arra ment el gyors hajón atyád,
Csatázni messze hon határain.
Egy durva nép él ott, mely vakmerőn
Fenyegeté szabadságát honunknak.
Imádkozzunk, imádkozzunk fiam,
Hogy az ég védje e hon igazát,
S vezesse közénk hős atyádat épen.

KIMÓN Ugyan, mért ment atyám oly messze földre,
Hogy védje ezt a rongyos gyáva népet,
Ha szép nejét meg bú emészti honn?

ÉVA Óh, jaj, ne ítélj jó apád felett,
Istennek átka ül oly gyermekben.
Csak a szerelmes nőnek van joga
Kesergni férje nagy lépésein.

HATODIK SZÍN

**

[RÓMÁBAN. NYÍLT CSARNOK, ISTENSZOBROKKAL, DÍSZEDÉNYEKSEL MELYEBEN ILLATOK ÉGNEK, KILÁTÁSSAL AZ APPENNINEK FELÉ. – KÖZÉPEN TERÍTETT ASZTAL HÁROM LECTICÁVAL. ÁDÁM MINT SERGIOLUS, LUCIFER MINT MILÓ, CATULUS, MIND MEGANNYI KÉJENC, ÉVA MINT JÚLIA, HIPPIA ÉS CLUVIA KÉJHÖLGYEK LEDÉREN ÖLTÖZVE DÖZSÖLNEK. EGY EMELVÉNYEN GLADIÁTOROK HARCA FOLY, RABSZOLGÁK ÁLLNAK PARANCSRA KÉSZEN, FUVOLÁSOK ZENÉLNEK. ÁLKONY, KÉSŐBB ÉJ.]

CATULUS Nézd, Sergiolus, mily serény, ügyes
Ez a piros szalagú gladiátor,
Mernék fogadni, hogy amazt legyőzi.

ÁDÁM Nem, Herculesre!

CATULUS Ah, mit, Herculesre,
Ki hinne még közöttünk istenekben?
Mondd Júliádra, jobban elhiszem.

ÁDÁM Legyen.

LUCIFER Erős alapra esküszöl:
Álistent tévén, álisten helyébe.
De mondd, hogy értsük mégis azt az esküt,
Szépségét értsük-é, szerelmed-é,
Avagy tán éppen hűségét írántad? –

CATULUS A báj muló, s ha még nem volna is,
Unott lesz holnap, ami elragad ma,

H E T E D I K   S Z Í N

**

[KONSTANTINÁPOLYBAN. PIAC NEHÁNY ÖGYELGŐ POLGÁRRAL. – KÖZÉPEN A PÁTRIÁRKA PALOTÁJA, JOBBRA APÁCAZÁRDA, BALRA LIGET. ÁDÁM MINT TANKRÉD, ERŐDŰS FÉRFIKORBAN MÁS LOVAGOKKAL, ÁZSIÁBÓL VISSZATÉRŐ KERESZTES HADAK ÉLÉN, LENGŐ ZÁSZLÓK S DOBSZÓ MELLETT JÓ, LUCIFER MINT FEGYVERNŐKE. ESTVE, KÉSŐBB ÉJ.]

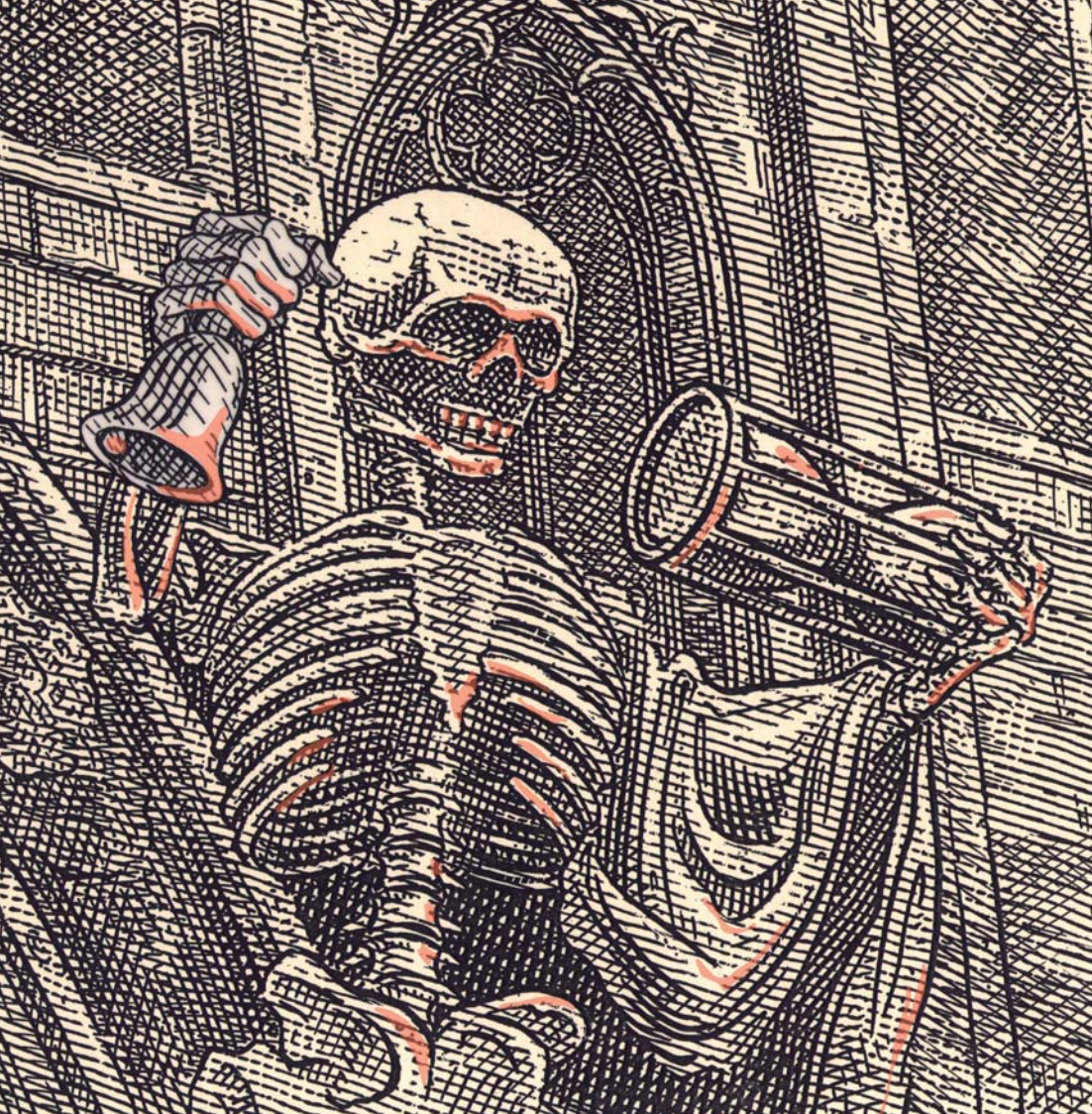
ELSŐ POLGÁR   Im, itt jön ismét egy barbár csapat.
Fussunk, zárjunk be ajtót és kaput,
Nehogy rabolni jöjjen kedvök újra.

MÁSODIK POLGÁR   El hölgyeinkkel: e vad csőcselék
Isméri a szerájok kéjeit.

ELSŐ POLGÁR   És hölgyeink a győző jogát.

ÁDÁM   Megálljatok, mit futtok így előttünk;
Vagy nem látjátok ezt a szent jelet,
Testvéreileg mely egy célhoz csatol? –
Hitünk világát vittük Ázsiának,
Szeretetnek tanát, hogy elvadult
Milljóit, melyek közt szent bölcseje
Ringott üdvünknek, érezzék malasztját.
S tiköztetek nem volna szeretet?

NYOLCADIK SZÍN

**

[PRÁGÁBAN. A CSÁSZÁRI PALOTA KERTJE. JOBBRA LUGOS, BALRA CSILLAGÁSZTORONY, ELŐTTE
TÁGAS ERKÉLY KEPLER ÍRÓASZTALÁVAL, SZÉKKEL, CSILLAGÁSZESZKÖZÖKKEL. LUCIFER MINT KEPLER
FAMULUSA AZ ERKÉLYEN. A KERTBEN UDVARONCOK S HÖLGYEK CSOPORTOKBAN SÉTÁLNAK,
KÖZÖTTÜK ÉVA IS MINT BORBÁLA, KEPLER NEJE. – RUDOLF CSÁSZÁR ÁDÁMMAL MINT KEPLERREL
BESZÉDBE MÉLYEDVE ÁLL. A HÁTTÉRBE EGY ERETNEK MÁGLYÁJA ÉG. ESTVE, KÉSŐBB ÉJ. KÉT
UDVARONC AZ ELŐTÉREN ELMENVE.]

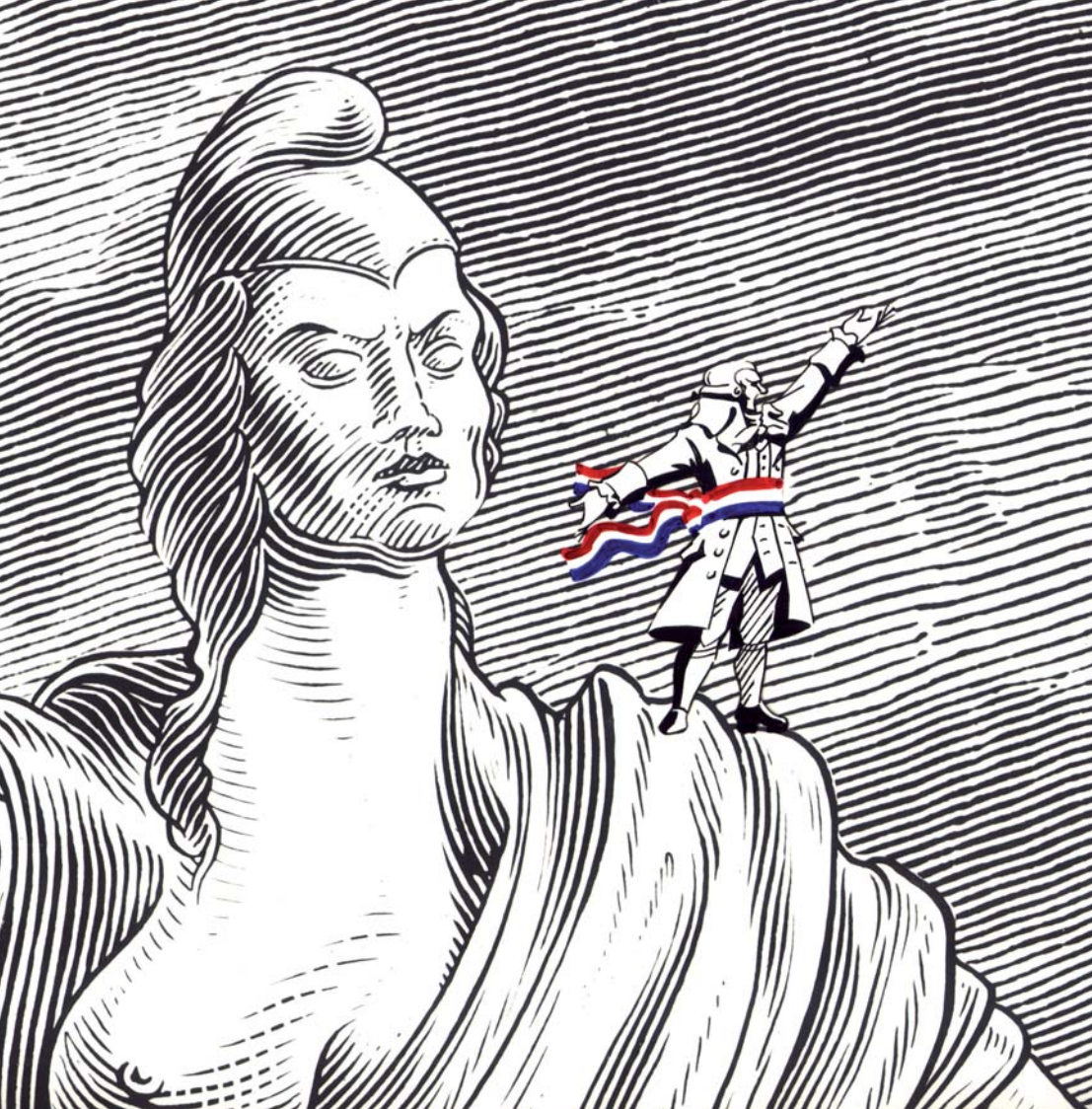
ELSŐ UDVARONC   Ki az megint, ki ottan fűtözik,
Eretnek vagy boszorkány?

MÁSODIK UDVARONC   Nem tudom.
Nincs már divatban, hogy még érdekeljen,
Csak söpredék gyűl a máglyák köré.
S nem őrvöng az sem már öröm miatt,
Csak hallgatóg néz és morog magában.

ELSŐ UDVARONC   Az én időmben ünnep volt az ilyes,
Ott volt az udvar, a nemes világ.
Ah, így fajulnak el a jó idők. –

[ELHALADNAK.]

K I L E N C E D I K   S Z Í N

**

[A NÉZŐHELY HIRTELEN PÁRIS GRÈVE-PIACÁVÁ VÁLTOZIK. AZ ERKÉLY EGY GUILLotine EMELVÉ-
NYÉVÉ, AZ ÍRÓASZTAL NYAKTILÓVÁ, MELY MELLETT LUCIFER MINT BAKÓ ÁLL. ÁDÁM MINT DANTON
AZ EMELVÉNY SZÉLÉRŐL ZAJLÓ NÉPTÖMEGNEK SZÓNOKOL. – DOBSZÓ MELLETT IGEN RONGYOS
ÚJONCHAD JELENIK MEG, ÉS AZ ÁLLVÁNYNÁL SORAKOZIK. FÉNYES NAP.]

ÁDÁM [FOLYTATVA]

Egyenlőség, testvériség, szabadság! –

NÉPTÖMEG Halál reá, ki el nem ismeri!

ÁDÁM Azt mondom én is. – Két szó menti meg
A mindenünnen megtámadt nagy eszmét,
A jók számára mondjuk egyikét:
„Veszélyben a hon” és ők ébrednek.
A másikat a bűnre mennydörögjük,
E szó: „reszkessetek!” – s megsemmisülnek. –
Felkeltek a királyok ellenünk,
S eléjük dobtuk fejdelmünk fejét,
Felkeltek a papok, s villámukat
Kicsavarók kezökből, visszatéve
Trónjára az ész, e rég üldözöttet,
De a másik szózat sem hangzik el,

T I Z E D I K   S Z Í N

**

[AZ EGÉSZ HIRTELEN OLYANNÁ VÁLTOZIK VISSZA, MINT A NYOLCADIK SZÍNEN VOLT. ÁDÁM ISMÉT MINT KEPLER, ÍRÓASZTALÁRA HAJTOTT FŐVEL LÁTSZIK, LUCIFER MINT FAMULUS MELLETTE ÁLL S VÁLLÁRA ÜT. A REG SZÜRKÜL.]

LUCIFER   Ezúttal a nyakazás elmarad. –

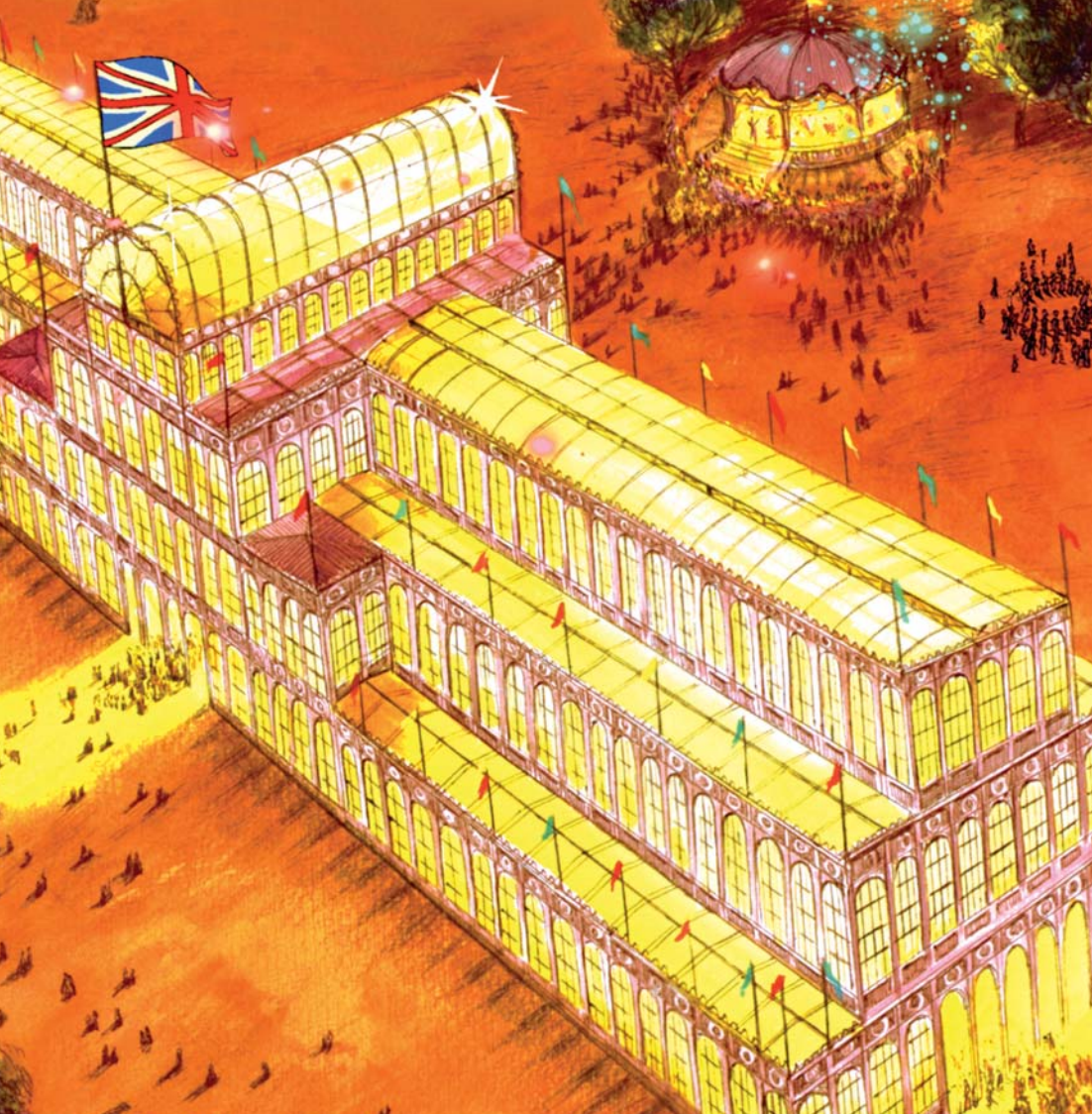
ÁDÁM   [FELEMELKEDVE.]

Óh, hol vagyok, hol vannak álmaim?

LUCIFER   Elszálltak a mámorral, mesterem.

ÁDÁM   E hitvány korban, megvénült kebelnek
Csak a mámor terem-e hát nagyot?
Mi nagyszerű kép tárult fel szememnek!
Vak, aki Isten szikráját nem érti,
Ha vérrel és sárral volt is befenve.
Mi óriás volt bűne és erénye
És mind a kettő mily bámúlatos.
Mert az erő nyomá rá bélyegét. –
Óh, mért ébredtem? hogy körültekintve
Jobban megértsem e kor törpeségét,
Mosolygó arc alá rejtett bűnével,
S a megszokás hazug erényivel. –

T I Z E N E G Y E D I K   S Z Í N

**

[LONDONBAN. A TOWER ÉS A TEMZE KÖZT VÁSÁR. TARKA SOKASÁG HULLÁMZIK, ZAJONG. ÁDÁM
MINT ÉLEMEDETT FÉRFIÚ, LUCIFERREL A TOWER EGYIK BÁSTYÁJÁN ÁLL. ESTVE FELÉ.]

KAR   [A ZSIBONGÓ SOKASÁG MORAJÁBÓL EGGYÉOLVADVA,

S HALK ZENÉTŐL KISÉRVE.]

Zúg az élet tengerárja,
Mindenik hab új világ,
Mit szánod, ha elmerül ez,
Mit félsz, az ha feljebb hág? –
Majd attól félsz, az egyént hogy
Elnyelendi a tömeg,
Majd, hogy a kiváló egyes
A milljót semmíti meg.
Rettegsz a költészetért ma,
Holnap a tudás miatt,
S szűk rendszernek mértékébe,
Zárod a hullámokat,
S bármint küzdesz, bármint fáradsz,
Nem merítsz mást, mint vizet,
A méltóságos tenger zúg,

T I Z E N K E T T E D I K   S Z Í N

**

[U ALAKRA ÉPÜLT NAGYSZERŰ FALANSZTER UDVARA. A KÉT SZÁRNY FÖLDSZINTJE NYÍLT OSZLOPOS CSARNOKOT KÉPEZ. A JOBB OLDALI CSARNOKBAN MOZGÁSBAN LEVŐ KEREKES GŐZGÉPEK KÖZÖTT MUNKÁSOK FOGLALKOZNAK. A BAL OLDALIBAN A LEGKÜLÖNFÉLEBB TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRGYAK, MECHANIKAI ESZKÖZÖK, CSILLAGÁSZATI, KÉMIAI MŰSZEREK S EGYÉB KÜLÖNLEGESSÉGEK MŰZEUMÁBAN EGY TUDÓS MŰKÖDIK. MINDNYÁJAN A FALANSZTERHEZ TARTOZÓK – EGYENLŐEN VANNAK ÖLTÖZVE. ÁDÁM ÉS LUCIFER AZ UDVAR KÖZEPÉN FELBUKKANNAK A FÖLDBŐL. NAPPAL.]

ÁDÁM   Mi ország ez, mi nép, melyhez jövénk?
LUCIFER   E régi eszmék többé nincsenek.
          Nem kisszerű volt-é a *hon* fogalma?
          Előítélet szülte egykor azt,
          Szűkkeblűség, versenygés védte meg.
          Most már egész föld a széles haza,
          Közcél felé társ már most minden ember,
          S a csendesen folyó szép rend fölött
          Tisztelve áll örül a tudomány.
ÁDÁM   Beteljesült hát lelkem ideálja,
          Ez mind derék, ezt így kívántam én is.
          Egyet bánok csak: a haza fogalmát,
          Megállott volna az tán, úgy hiszem,

T I Z E N H A R M A D I K   S Z Í N

**

[AZ ÚR. FÖLDÜNK EGY SZELETE A TÁVOLBAN LÁTSZIK, MINDÉG KISEBBEDVE, MÍGNEM CSILLAGUL
TŰNIK CSAK FEL, A TÖBBIEK KÖZÉ VEGYÜLTEN. A SZÍN FÉLHOMÁLYVAL KEZDŐDIK, MELY VAKSÓTÉTTÉ
VÁLIK LASSANKINT. ÁDÁM, MINT ÖREG, LUCIFERREL RÖPÜLVE.]

ÁDÁM   Őrjöngő röptünk, mondd, hová vezet?
LUCIFER   Hát nem vágytál-e menten a salaktól,
              Magasb körökbe, honnan, hogyha jól
              Értettelek, rokon szellem beszédét
              Hallottad?

ÁDÁM   Az igaz, de ily ridegnek
              Nem képzelém feléjük útamat.
              E tér oly puszta, olyan idegen,
              Mint hogyha szentségsértő járna benne,
              S lelkemben két érzés küzdelme foly:
              Érzem, mi hitvány a föld, hogy magas
              Lelkem lezárja, s vágyom el köréből;
              De visszasírok, fáj, hogy elszakadtam. –
              Ah, Lucifer! nézz csak földünkre vissza,
              Először a virág tűnt el szemünkből,
              Aztán az erdők rezgő lombjai;

T I Z E N N E G Y E D I K   S Z Í N

**

[HÓVAL ÉS JÉGGEL BORÍTOTT HEGYES, FÁTALAN VIDÉK. A NAP MINT VERES, SUGÁRTALAN GOLYÓ
ÁLL KÖDFOSZLÁNYOK KÖZÖTT. KÉTES VILÁGOSSÁG. AZ ELŐTÉREN NEHÁNY KORCS NYÍR, BORÓKA
ÉS KÜSZÓFENYŐ-BOKOR KÖZÖTT ESZKIMÓ VISKÓ. ÁDÁM MINT EGÉSZEN MEGTÖRT AGGASTYÁN,
BOT MELLETT JÓ LEFELE A HEGYEKRŐL LUCIFERREL.]

ÁDÁM   Mit járjuk e végetlen hóvilágot,
Hol a halál néz ránk üres szemekkel,
Csak egy-egy főka ver zajt, vízbe bukva,
Amint felretten lépteink zaján;
Hol a növény is küzdni már kifáradt,
Korcsult bokor leng a zuzmók között,
S a hold vörös képpel néz köd megől
Halál lámpájaként a sírgödörbe. –
Oda vezess, hol pálmafák virulnak,
A napnak, illatoknak szép honába,
Holott az ember lelke, erejének
Öntudatára fejlődött egészen. –

LUCIFER   Ottan vagyunk. E vérgolyó napod.
Lábunk alatt a föld egyenlítője. –
A tudomány nem győzött végzetén. –

T I Z E N Ö T Ö D I K   S Z Í N

**

[A NÉZŐHELY ÁTVÁLTOZIK A HARMADIK SZÍN PÁLMAFÁS VIDÉKÉVÉ. ÁDÁM, ISMÉT MINT IFJÚ, MÉG ÁLOMITTASAN KILÉP A GUNYHÓBÓL S ÁLMÉLKODVA KÖRÜLNÉZ. ÉVA BENT SZUNNYAD. LUCIFER A KÖZÉPEN ÁLL. RAGYOGÓ NAP.]

ÁDÁM   Rettentő képek, óh, hová levétek?
Körültem minden úgy él, úgy mosolyg,
Mint elhagytam, míg szívem megtörött.

LUCIFER   Hiú ember! Hát azt kívánod-é,
Hogy a természet rendje felbomoljon,
Új üstökös ragyogjon éjeden,
remegjen a föld, egy féreg, ha elvesz?

ÁDÁM   Álmodtam-é csak, vagy most álmodom,
És átalán több-é, mint álom, a lét,
Egy percre mely a holt anyagra száll,
Hogy azzal együtt végképp szétbomoljon?
Miért, miért e percnyi öntudat,
Hogy lássuk a nemlét borzalmait? –

LUCIFER   Siránkozol? – csupán a gyávaság
Fogadja el harc nélkül a csapást,
Mit elkerülni még hatalma van.

LUCIFER Küzdést kívánok, diszharmóniát,
Mely új erőt szül, új világot ád.

ÁDÁM A cél halál, az élet küzdelem,
S az ember célja e küzdés maga.